

Становище

за представения хабилитационен труд на гл. ас. д-р Катерина Гаджева във връзка с конкурса за заемане на академична длъжност „доцент“ по Изкуствознание и изобразителни изкуства (изобразително изкуство от периода на НРБ), професионално направление 8.1. Теория на изкуствата за нуждите на сектор Изобразителни изкуства, ИГ Ново българско изкуство в Института за изследване на изкуствата към БАН от проф. д-р Бисера Вълева, СУ

Във връзка с обявения конкурс за заемане на академичната длъжност доцент по Изкуствознание и изобразителни изкуства (изобразително изкуство от периода на НРБ), професионално направление 8.1. Теория на изкуствата за нуждите на сектор Изобразителни изкуства, ИГ Ново българско изкуство в Института за изследване на изкуствата към БАН, се явява един кандидат - гл. ас. д-р Катерина Гаджева. Тя е представила за становище хабилитационен труд, който се състои от десет статии и издадена монография „ОТ ТЕКСТА КЪМ ОБРАЗА. Културологични и художествени аспекти на четири приказки от Шарл Перо и Братя Грим през втората половина на XX век“ (2022 г.).

Кандидатката е с десетгодишен стаж в Института за изследване на изкуствата на БАН (от 2012 г.). Прави впечатление целенасоченото ѝ професионално развитие отразено в частите (материалите) на хабилитационния ѝ труд. В периода 2009 г.-2012 г. Катерина Гаджева е хоноруван преподавател в Националната художествена академия, във Факултета за изящни изкуства, (Катедра „Изкуствознание“) в магистърската програма „Фотография“, с лекции по история и теория на българската и световната фотография. От 2008 г. до 2016 г. тя е лектор във Философския факултет на СУ „Св. Климент Охридски“, в спецкурс „Философия на фотографията“. Едновременно със започването на лекциите си в СУ (2008 г.) Катерина Гаджева има лекционен курс в НБУ, във Факултета за базово образование, Бакалавърски и в Магистърски факултет, по история и теория на фотографията и история на българското изкуство от втората половина на XX век, който поддържа и до настоящия момент.

След заемането на академичната длъжност „главен асистент“ през 2012 г. в

Института за изследване на изкуствата на БАН, гл. ас. д-р Катерина Гаджева реализира сериозна творческа биография. Тя е автор на две монографии и на двадесет и пет статии и студии, шест от които на чужд език (френски, английски). Освен фокусирането в изследователската си дейност, гл. ас. д-р Катерина Гаджева е в редколегията на „Изкуствоведски четения“ - научно издание на ИИИЗк, БАН като отговорен редактор, както и в едноименната научна конференция. Ръководител е на проект „ПЛАТФОРМА ЗА ИЗКУСТВА“, ИИИЗк през 2022г. Участва в организацията и реализацията на дългосрочния проект към ИИИЗк „БЪЛГАРСКИТЕ ХУДОЖНИЦИ ЗА ДЕЦАТА“. Участник е в кураторския проект „ЖИВОТЪТ КАТО ЕКСПЕРИМЕНТ. ФОТОГРАФИЯТА КАТО ЖИВОТ“ на НХГ, реализиран в Софийски арсенал – Музей за съвременно изкуство, през 2022 г. В периода 2013 г. – 2019 г. гл. ас. д-р Катерина Гаджева участва в няколко проекта свързани с художници, посветили значителна част от творчеството си на детската илюстрация и формирането на професионално художествено - визуално мислене – Иван Пенков, Бинка Вазова, Стефан Баджов, Александър Божинов.

Тази творческа активност се овещества в предложената в хабилитационния труд монография „От текста към образа. Културологични и художествени аспекти на четири приказки от Шарл Перо и Братя Грим през втората половина на XX век“ (2022 г.), издание на Института за изследване на изкуствата, София, а нейната докторска теза е интерпретирана в монографията „Между желаното и действителното. Фотографските илюстрации в българските периодични издания 1948-1956“ (София, 2012). Двете издания обобщават изследователските търсения на авторката и определят посоката на творческия ѝ интерес.

Представеният хабилитационен труд на гл. ас. д-р Катерина Гаджева се състои от две равнопоставени интерпретационни линии. Едната е посветена на фотографията едновременно като алтернатива на създаваните произведения на изобразителното изкуство (живопис, приложна графика, рисунка и т.н.), и като неотменна част от времевия сегмент в изкуството и обществото. Другата изследователска линия интерпретира отношението текст-образ и по-специално проблема с художествената илюстрация, овеществяването ѝ и разчетимостта ѝ от зрителя. В монографията „От текста към образа. Културологични и художествени аспекти на четири приказки от Шарл Перо и Братя Грим през втората половина на XX век“ авторката представя

мултидисциплинарен ракурс към четири приказки на Шарл Перо и Братя Грим. Тя неслучайно акцентира върху българските илюстрации-интерпретации във втората половина на ХХ век, когато е периодът на изключителна продуктивност от страна на художниците работещи в областта на книгата и на високи постижения в областта на илюстрацията. За да реализира тезата си, гл. ас. д-р Катерина Гаджева обединява два изследователски подхода – с фокус върху изображенията (илюстрациите) и с акцент върху функциите им спрямо текста. Бих се позовала на М. Шапиро („Думи и картини“), който споменава, че съответствието между текст и картини „често пъти е проблематично и може да се окаже изненадващо неясно“, тъй като художникът превежда словото спрямо личната си философия и визуални предпочитания. Катерина Гаджева детайлно проследява развитието на образността в избраните текстове преминавайки през световни автори, включително Лудвиг Емил Грим, Джордж Круикшанк, Гюстав Доре и др., и акцентира върху развитието на илюстрациите в България от самото начало на запознаването с конкретните приказки. Интересни са издирените и публикувани примери с работите на Ст. Венев (1941 г.) и Г. Богданов (1945 г.), както и развитието на текста с анализа и визията на произведенията на Ив. Кьосев, П. Чуклев, Б. Стоев, К. Мавров, М. Трендафилова и др. Добро впечатление прави акцентът върху илюстрациите на Братя Грим от Р. Скорчев, чиито кредови картони, в стилистиката на гравюрата, са постижение в изкуството на българската книга и илюстрация. Тук отново бих се позовала на М. Шапиро относно смисловото съдържание на визията, „което може да бъде обогатено със значения и символични стойности, които не са описани в основния текст.“ Работите на Скорчев доразвиват текста във визуален аспект, създавайки своеобразна канава от детайли/смили различни за децата и разчетими за възрастните. Качество на текста е представянето от авторката на диапазон от културологични, художествени и социални гледни точки, за да може читателят да създаде свои, персонални представи и обобщения.

Като интересни в контекста на двете части на хабилитационния труд бих отбелязала статиите с фокус върху фотографията. От 2015г. това е „Between Tradition and Modernisation. Representations of Women in Photographic Illustrations in Bulgarian and Soviet Popular Magazines (1948-1956)“ (Köln); „Ролята на фотографията в процеса по формиране на рационалния социалистически потребител в България през 60-те години на 20-ти век.“ (Балканистичен форум) от 2019 г.; „Улицата в българската

фотография от 60-те години на 20-ти век. Социалистическият град в европейски контекст“ (София) от 2019г., в които авторката създава лична интерпретация в контекста на детайлно изследван напоследък период в съвременното българско изкуство - от V конгрес на БКП до периода на промените в края на 80-те години. Като своеобразна връзка между монографията ѝ и разглежданите статии е текстът от 2020г. на статията „Куклата в света на българското социалистическо дете. Поглед към илюстрираните книжки от 50-те години на XX век“, който акцентира върху специфична проблематика, както във визуален и културологичен, така и в социален аспект.

Като следствие на своята изследователска и творческа активност гл. ас. д-р Катерина Гаджева е цитирана в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни, като например статията ѝ „Between Tradition and Modernisation. Representations of Women in Photographic Illustrations in Bulgarian and Soviet Popular Magazines (1948-1956).“ се цитира през 2021 г., 2019 г., 2017 г., а също така е цитирана в монографии и колективни токове с научно рецензиране.

Смятам, че представеният хабилитационен труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за неговото приложение и на Правилника за развитие на академичния състав на БАН, както и на наукометричните изисквания на НАЦИД. Кандидатката покрива минималните национални изисквания за заемане на обявената академична длъжност (доцент).

В заключение, предлагам на уважаемите членове на научното жури да изберат на академичната длъжност „доцент“ по Изкуствознание и изобразителни изкуства (изобразително изкуство от периода на НРБ), за нуждите на сектор Изобразителни изкуства, ИГ Ново българско изкуство в Института за изследване на изкуствата към БАН, гл. ас. д-р Катерина Гаджева.

проф. д-р Бисера Вълева

19.08.2022

София